

100 let od elektrifikace Kelče – 2024

V letošním roce uplynulo 100 let od okamžiku, kdy se v Kelči rozsvítila první žárovka. Zatímco v okolních obcích už elektrifikovali, kelečští radní stále zvažovali, zda se mají k tomuto kroku odhodlat. Bránilo jim v tom také pomýšlení na velké zadlužení obce, ale zároveň si uvědomovali důležitost tohoto rozhodnutí a nechtěli bránit pokroku.

Věděli jste, že ...

- v lednu 1924 se zastupitelé obce jednohlasně shodli pro elektrifikaci Kelče?
- vycházeli z plánu z října 1923 na rozvodnou síť, transformační zařízení a veřejné osvětlení?
- celková částka na „elektrisaci“ byla nakonec mnohem vyšší, než kolik předpokládal rozpočet, a obec se zadlužila? Zájmem bylo vybudovat veřejné osvětlení a přípojkami částečně pomoci místním obyvatelům v jejich činnostech a v ulehčení práce.
- asi o měsíc později byly schváleny podmínky „elektrisace“ a její realizací byla pověřena firma Středomoravská elektrárna, akciová společnost v Přerově (SME) ?
- veřejné osvětlení mělo čítat 39 lamp na centrální zapínání a vypínání rozdělených do dvou skupin? Jedna skupina měla osvětlovat hlavní ulici a náměstí a druhá skupina pak vedlejší ulice. Konečný počet lamp při uvedení sítě do provozu (26.7.1924) byl 42.
- první žárovky dodala SME v Přerově bezplatně, ale o výměnu se již muselo postarat město?
- město muselo zajistit kámen na zakopání sloupů a na své náklady předělávalo okapy a žlaby na domech, opravovalo fasády a kácelo a řezalo stromy, pokud si to práce a případné škody způsobené elektrifikací vyžádaly?
- připojení těch odběratelů, kteří bydleli daleko od hlavních rozvodů, provedla firma jen tehdy, zaručil - li se odběratel, že jeho roční spotřeba elektřiny bude ve výši 50% nákladů firmy na pořízení přípojky k němu?
- celkem bylo zrealizováno 218 domovních přípojek?
- v průběhu budování sítě byly také odhadovány škody na pozemcích (hlavně na polích), které pak byly odškodňovány? Např. v dopise SME, akciová společnost v Přerově z 26.6.1926 se uvádí částka za poškození 110,- Kč a ta je rozdělena na: 47,- Kč – polní škody, 57,25 Kč – poplatky úřadů, 5,75 Kč – odměna za vyřízení zasláního dopisu a obnosu.

- v době žní (zvýšený odběr elektřiny) město Kelč zajišťovalo z řad občanů montéry, kteří se v případě poruchy starali o síť v Kelči i okolních obcích (např. v Malhoticích, Horních a Dolních Těšicích, Rouském, Kunovicích, Kladerubech)?
- v květnu 1926 radní v Kelči píše dopis SME, akciová společnost v Přerově, že „*ceny proudu jsou k ostatním životním nákladům nepřiměřené, poplatky za využívání elektroměrů jsou také přemrštěny, Sečtením těchto různých poplatků zdražuje se cena proudu a stává se pro širší vrstvy prostě neupotřebitelným*“. Odpověď SME, akciová společnost v Přerově k dispozici nebyla.
- kolaudace proběhla 18.11.1927 a provedl ji úředník Moravského zemského úřadu v Brně?

Zdroj: SOkA Vsetín: Kronika Města Kelče, Archiv MNV Kelč.

Speciálně pro školy vzniklo následné desatero, jak se chovat k technické novince – elektrickému proudu.

Z dobového letáku **Šiřme světlo**, vydaného v Praze 1922. Zdroj: SOkA Vsetín.

Desatero o elektrických vedeních. Pro školy

- I. Nelez na sloupy ani stojany elektrického vedení ani na stromy, rostoucí podél něho.
- II. Na drátech, které připevňují sloupy elektrických vedení k zemi, se nehoupej, jimi nelomcuj.
- III. Nelez na transformátorové budky, nevcházej nikdy dovnitř, jsou-li náhodou otevřeny, a nic do nich nestrkej.
- IV. Neházej nikdy po porculánových izolátorech ani po elektrických vedeních.
- V. Nepouštěj draků ani podobných věcí a nekopej míče poblíž elektrického vedení.
- VI. Nedotýkej se přetrženého drátu elektrického vedení, ani když leží na zemi.
- VII. Nedotýkej se raněného elektřinou, dokud není vyproštěn z dotyku s vedením, nýbrž zavolej dospělé lidi.

- VIII. Nesahej na pojistky, vypínače a zásuvky a vůbec na nic, co je spojeno s elektrickým vedením, abys nepřišel k úrazu a nepoškodil vedení.
- IX. Každé poškození elektrických vedení oznam rychle dozorcí, sám nic neopravuj.
- X. Svévolí a ničáním elektrických zařízení děláš nejen mnoha lidem škodu, ale vydáváš se sám v nebezpečí smrti.

(Z příspěvku ZŠ ve Zpravodaji 11/2024, autor PhDr. Pavla Čučková)